

Sprawozdanie

sejmowej komisji dla spraw gospodarstwa krajowego nad petycją połączonych Towarzystw rolniczych we Lwowie i Krakowie o wydanie ustawy krajowej, mającej na celu tępienie kianianki i szkodliwych ostów.

Wysoki Sejmie!

Tak potrzeba silnego nawożenia i uprawy roli jak też i przemożna konkurencja zamorska powodują, że gospodarstwo rolne u nas przeważny nacisk kłaść musi na hodowlę bydła, a w skutek tego starać się o pomnożenie produkcji roślin pastewnych i przyznać należy, że w tym kierunku znaczny u nas widać postęp! Towarzystwa rolnicze przez swoje oddziały i Towarzystwa okręgowe, ludzie dobrej woli przez zakładanie kółek rolniczych włościańskich starają się w teorii i praktyce rozszerzać potrzebne wiadomości, a i c. k. Rząd od czasu do czasu udzielanemi na te cele mniejszemi lub większemi subwencyami wspiera te usiłowania. Widać też co raz większe przestrzenie roli obsianej koniczyną lucerną, wyką i t. p. roślinami, a coraz silniej nawożona i lepiej uprawna rola i w produkcji zboża lepsze wykazuje rezultaty. W usiłowaniach swych spotyka rolnik przeszkody — między innymi w postaci szkodliwych chwastów, które siłą i działaniem pojedynczego człowieka — stanowczy stawiają opór. Kianianka rozszerza się co raz bardziej i bujne na wiosnę łąny roślin pastewnych w krótkie smutny przedstawiają widok zniszczenia — na pastwiskach zaś i ugorach więcej ostów jak trawy, na brzegach nasypach kolejowych, kamieniach, rowach i drogach buja on i dojrzałem swoim nasieniem zanieczyszcza uprawne role, a tam się rozrastając olbrzymio, umniejsza plon i zbiór utrudnia.

Zdawałoby się na pozór, że tutaj wystarczyć by powinna staranność, pilność i znajomość rzeczy każdego gospodarza, że czyszczenie ziarna do siewu użytego, staranna uprawa i plewienie roli wystarczyć by winno, tymczasem, jeżeli się bliżej przypatrzymy tym roślinom, ich sposobowi rozmnażania i wegetacyi, rzecz zupełnie się przedstawi inaczej i tak. Kianianka także wylubem zwana, jest to roślina o bezlistnej nitkowatej łodyżce, która gdy w ziemi z ziarna wykiełkuje, nitkowatemi swemi kończynami owija otaczające rośliny i ich sokami jako pasożyt żyje, rozszerza się, kwitnie i dojrzewa. Nasienie tej, która na koniczynie, wyce i lucernie się znajduje, *cuscuta trifolii* Babingt, przez innych także *cuscuta epithimum* L. zwana), jest bardzo małe, jednak mało się różni od nasienia koniczyny; podług bardzo dokładnie wykonanych wymiarów, mają ziarna koniczyny czerwonej na szerokiej stronie 1.00 do 1.25, na stronie 0.75 do 1.25 milimetrów średnicy, a na długości zaś 1.5 do 3.0 milimetrów, a okrągławe ziarnka kianianki 0.34 do 1.34 milimetrów średnicy. Z tego więc okazuje się, jak trudnem jest jej oddzielenie, chociażby jak najdokładniejszymi narzędziami — napada ona i len (*cuscuta epilinum*) chmiel i konopie (*cuscuta europea* L.) a nawet i wiklinę (*cuscuta monogyna* Vahl).

Kianianka ciągnie swoje pożywienie z łodyżek tych roślin, których się uczepia i rozmnaża się przez rozgałęzienie nitkowatych swych łodyżek nadzwyczaj szybko, tak, że jedna w krótkim bardzo czasie znaczną przestrzeń ogarnia, wydusza i niszczy naokoło — uszczuplając plon rośliny pożytecznej w sposób przerażający; nie koniec jednak na tem, bo dojrzałe jej nasienie może lata całe leżeć w ziemi, nie tracąc siły kiełkowania. Spożyte przez ptaki i zwierzęta, może być w znacznej części przewleczonem na sąsiednie pola; także możliwość przeniesienia jej nasienia za pomocą wiatru jest niewątpliwą.

Oset powszechnie rolnikom znany (Ackerdistel Krutzdistel *Cirsium arvense* Scop. Linne nazywa go *Serratula arvensis*) i liczne jego odmiany należą do najdokuczliwszych chwastów. Całe wielkie przestrzenie pastwisk, na najbujuńszej właśnie glebie, króreyby znacznej liczbie bydła mogły dobre dać wyżywienie, drogi, rowy zapełnione nim, tak zwane ugory w przeciągu kilku tygodni pokrywają się ostem, nie pozwalając się rozwinąć pożytecznym roślinom, a lekkie jego nasienie upiórkowane na odległość mil przy lada małym wietrze bywa przenoszone i zanieczyszcza uprawne pola, zmniejszając plon roślin uprawianych i zbiór utrudniając, wreszcie rozgałęziający się jego korzeń ma zdolność odradzania się, a ostre kolce na liściach spożyte przez zwierzęta, często mogą dać powód do chorób zapalnych przewodu pokarmowego, organów trawienia i także choroby języka.

Tak więc usiłowania pojedynczych rolników, w obec powyższego stanu rzeczy, nie są i nie mogą być wystarczającemi do zniszczenia tych chwastów i owszem praca i staranna pilność i nakład kapitału i pracy jednego jest zupełnie straconym w obec opieszałości lub nie zrozumienia własnego interesu sąsiada, a w skutek tego straty w produkcyi rolnej są nie do obliczenia. Dla tego też i wprowadzenie ustawy wszystkich zarówno obowiązującej, i karzącej opieszałych, jest niewątpliwie usprawiedliwionem.

W krajach wysoko w kulturze stojących istnieją podobne ustawodawcze zarządzenia, jak w Anglii, Francyi i Niemczech, — w Monarchii naszej mają ustawę dotyczące przymusowego niszczenia szkodliwych chwastów następujące kraje koronne:

Czechy ustawę z dnia 13. Października 1880 r.

Styrya ustawę z dnia 9. Stycznia 1882 r.

Austria poniżej Anizy ustawę z dnia 2. Stycznia 1883 r.

Kraina ustawę z dnia 11. Lutego 1883 r.

Morawa ustawę z dnia 9. Grudnia 1883 r.

U nas jeszcze w roku 1877. Wydział Rady powiatowej chrzanowskiej wprowadzenie takiej ustawy petycją z dnia 8. Listopada do liczby 36598 się domagał. Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego lwowskiego podaniem z dnia 4. Stycznia 1878. popierał gorąco odnośny memoriał profesora dublańskiej szkoły Dr. Kudelki, a sejmowa komisya kultury krajowej z roku 1878. również za zaprowadzeniem takiej ustawy się oświadczyła, a to w załatwieniu petycyi Wydziału Rady powiatowej w Łańcucie z dnia 18. Stycznia 1878. do l. 51949. Wreszcie komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego w podaniu do Wydziału krajowego z dnia 14. Grudnia 1881. do l. 63163 podał zupełny projekt do takiej ustawy.

Na podstawie więc tych wszystkich motywów, komisya dla spraw gospodarstwa krajowego wnosi, stosownie do żądania połączonych komitetów obudwu Towarzystw rolnicznych:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę ./ o tępieniu kianianki i szkodliwych ostów.

L. Wodzicki
przewodniczący.

Władysław Struszkiewicz
sprawozdawca.

U s t a w a

o tępieniu kaniańki i szkodliwych ostów.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1. Wszyscy właściciele, posiadacze gruntów względnie dzierżawcy, albo zarządcy gospodarstw, są obowiązani tępić chwasty, to jest kaniańkę, także wylubem zwaną i wszelkie osty szkodliwe na gruntach jakiegokolwiek rodzaju i uprawy w ich posiadaniu, lub pod ich zarządem będących, tak na miedzach i drogach, jak na brzegach i tamach, groblach i nasypach, nie wyłączając nasypów kolejowych, na zrębach graniczących z polami i wszelkich przestrzeni własnością kolei żelaznych będących; na rolach i na łąkach, przegonach, i pastwiskach, na kamieńcach i odsypiskach, w łożyskach rzek i placach — a to w takim czasie, by rośliny te nigdy nie były dopuszczane do kwiatu lub dojrzewania.

§. 2. Gdzie kaniańka lub oset przed kwitnieniem przez obowiązanych do tego zniszczonemi nie będą, winien naczelnik gminy, względnie przełożony obszaru dworskiego nakazać tępienie w stosownie krótkim przeciągu czasu, po bezskutecznym upływie tegoż, naczelnik gminy, lub przełożony obszaru dworskiego, zarządzi tępienie tych chwastów na koszt opieszalego.

§. 3. Oprócz tego należy opieszalemu wymierzyć karę od 1 zł. do 5 zł., a w razie powtórnej opieszaleści, do wysokości 10 zł., zaś w przypadku niemożności płacenia, należy karać aresztem od 1 do 3 dni.

Kary pieniężne wpływają do funduszów Rady powiatowej.

§. 4. Karę na członków gminy orzeka naczelnik gminy za współudziałem dwóch assesorów (przysiężnych) w poruczonym zakresie działania, a na przełożonego obszaru dworskiego, na mieszkających na obszarze dworskim i na członków zwierzchności gminnej polityczna władza powiatowa

Orzeczenie to winno być obżałowanemu albo na piśmie doręczonem, lub też w kancelaryi urzędu w obecności dwóch świadków ogłoszonem; w ostatnim wypadku winno być ogłoszenie kary i dzień w którym ono na-

stąpiło, w odnośnym protokole zapisanem i przez dwóch świadków stwierdzonem.

§. 5. Zażalenie przeciwko orzeczeniu może być wniesionem ustnie lub pisemnie do politycznej władzy powiatowej na ręce naczelnika gminy, względnie do c. k. Namiestnictwa za pośrednictwem politycznej władzy powiatowej, w przeciągu dni 3ch od dnia doręczenia, względnie ogłoszenia takowego. Przeciwko dwóm równobrzmiącym orzeczeniom nie przysłuża prawo dalszego odwołania się.

§. 6. Straż polowa, nadzór drogowy, dalej c. k. Żandarmerya, są obowiązane z urzędu, każde dostrzeżone przekroczenie tej ustawy, naczelnikowi gminy oznajmić, a jeżeli ono jego samego dotyczy, politycznej władzy powiatowej.

§. 7. Gdyby wykonanie tej ustawy przez naczelników gmin lub przełożonych odszarów dworskich zostało zaniedbanem, ma polityczna władza powiatowa stosowne poczynić zarządzenia. Na naczelnika gminy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, zaniedbującego obowiązki z tej ustawy wynikające, winna polityczna władza powiatowa nałożyć karę porządkową od 5 do 10 zł., która wpłynie do funduszków Rady powiatowej.

§. 8. Ustawa ta ma być dwa razy każdego roku, a mianowicie w połowie Marca i z początkiem Czerwca przez naczelników gmin i przełożonych obszarów dworskich ogłaszana.

§. 9. Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem i po wysłuchaniu zdania Towarzystw rolniczych krajowych wyda odnośne pouczenia co do wykonania tej ustawy i co do sposobów tępienia kianiaki i ostów.

§. 10. Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.